

Statsråd Kristin Halvorsen
Pb. 8008 Dep.
0030 Oslo

Oslo, 18. juli 2006

Tolletaten: kontroll og resultater.

Det vises til vedlagte artikkel fra Vårt Land (10.07.06) omkring tollkontroll av en pastor fra Sierra Leone. Artikkelen tar opp et tema som vi stadig får henvendelse om fra minoritetsbefolkningen og utenlandsk besøkende, men som i lite grad følges opp av den enkelte gjennom konkrete klager. Det er flere grunner til dette. Eksempelvis at man ikke er kjent med klagemuligheter og hvor klage kan rettes til; at man har en oppfatning av at det ikke nytter å klage; eller frykt for at klage vil føre til økt kontroll.

Paul Ask, kontorsjef for tollvesenet på Gardermoen siteres med følgende: "...Enkelte land utpeker seg også som mer naturlig å rette fokus på enn andre, for eksempel de landene der det produseres narkotika. Vest-Afrika er et velkjent transittsted for mye narkotika og mange av borgere fra disse land er involvert i narkotika trafikk. Derfor kan det nok være at borgere fra disse land blir utsatt for noe hyppigere kontroll enn fra andre land."

Følgende land (med befolkningsantall – kilde: World Almanac 2005) kunne defineres som Vest-Afrika. Senegal (10.8 mill), Guinea Bissau (1.4 mill), Guinea (9.2 mill), Sierra Leone (5.8 mill), Liberia (3.3 mill), Elfenbenskysten (17.3), Burkina Faso (13.5), Ghana (20.7 mill), Togo (5.5 mill), Benin (7.2 mill), Nigeria (137 mill), Kamerun (16 mill), Equatorial Guinea (0.5 mill), Kongo (3 mill) og Gabon (1.3 mill). Til sammen utgjør dette en befolkning på 252.5 mill. Vi spør:

- Hvor stor andel av dem kommer til Norge i løpet av et år?
- Hvor stor andel av dem igjen er involvert i narkotika trafikk?
- Er det andre regioner som defineres som områder der mange av borgerne er involvert i narkotika trafikk, og som det så rettes et særlig fokus mot som kontrollobjekter?
- Hvilken kompetanse har tolletaten i å kjenne igjen en vestafrikaner i forhold til eksempelvis en østafrikaner, svart franskmann eller svart brasilianer?
- I hvilken grad tar man feil – eksempelvis at man trur at en reisende er vestafrikaner men så viser det seg at vedkommende for eksempel er norsk?

Paul Ask sitt utsagn kan vitne om mye aggregert statistikk i forhold til antall gjennomførte kontroll og kroppsvisitasjoner i forhold til nasjonalitet / etnisitet, og resultat av disse kontroller i forhold til nasjonalitet / etnisitet.

Vi ber her om å få tilsendt denne statistikken for perioden 01.01.2000 – 31.12.2005. Vi ber også om å få tilsendt informasjon omkring hvilken andel de kontrollerte utgjorde i forhold til andel reisende med samme bakgrunn. Mao sammenhengen kontrollerte i forhold til prosentandel reisende og treff i forhold til de ulike grupper.

Tolletaten har en viktig samfunnsoppgave. I forbindelse med utførelsen av denne viktige oppgaven er det en del reisende som må forulempes. Det må derfor stilles store krav til tolletatens profesjonalitet. Uten at vi vet noe om kontrollsituasjonen som nevnes i Vårt Land, virker det som om pastoren fra Sierra Leone ikke opplevde kontrollen som profesjonell. Historien han forteller er sammenfallende med det vi hører fra andre. Hvordan publikummet opplever møtet med tolletaten er en del av profesjonaliteten. En annen side av profesjonaliteten ligger i utvelgelse av kontrollobjekter.

Det kan her nevnes at vi allerede på midten av 1990-tallet etterlyste statistikk over kontroll og nasjonalitet / etnisitet. Den gang fikk vi til svar at dette ikke fantes. Grunnen til at vi den gang etterlyste statistikk, var uttalelse fra daværende tolldirektør om at personer fra enkelte land måtte regne med mer kontroll pga overrepresentasjon i forhold til smugling. Manglende statistikk tilsa dog at man både uttalte seg og handlet ut i fra forestillinger om tingenes tilstand, og ikke på bakgrunn av reell kunnskap og erfaring.

Gjennom flere oppslag i VG mars 1998 fikk man omsider noe innsyn i tolletatens arbeid. I artikkel fra 12. mars 1998 heter det: "VG avslørte sist mandag at 9029 personer måtte kle seg helt nakne for norsk tollvesen under grensekontroll. Bare 1.92 prosent av disse bar narkotika på eller i kroppen." Innledningsvis i samme artikkel heter det: "Ledelsen i Toll- og avgiftsdirektoratet innrømmer nå at for mange blir avkledd i toll". (vedlegg 2).

I etterkant av disse oppslag ble det iverksatt ulike tiltak for å øke tolletatens effektivitet, blant annet ble det tatt i bruk hunder. Året etter hadde man nesten en halvering av antall kroppsvisiterte og nesten en dobling av treff. Mindre kontroll førte faktisk til økte resultater.

- Hva er forholdet antall kroppsvisiterte og treffprosent for perioden 01.01.2000 – 31.12.2005?
- Hva er treffprosenten til tollhundene på Gardermoen?

Til Dagsavisen 8. mars 2006 sier Tolldirektør Marit Wiig ".at hun ikke kan kommentere Chaamanos sak fordi de ikke har noen opplysninger om den. Men hun sier på generelt grunnlag at det absolutt ikke er tilfelle at norske tollere velger ut hvem de skal kontrollere på bakgrunn av hudfarge, og at tollvesenet systematisk jobber for å forhindre rasisme i sine rekker. Vi gjør en risikovurdering, hvor vi blant annet ser på reiseruta. Det kan selvsagt skje at man blir kontrollert seks av seks ganger, akkurat som man kan passere seks ganger uten å bli kontrollert." (vedlegg 3)

- Hva definerer tollvesenet som rasisme i egne rekker?

- Hva gjør man konkret for å motvirke denne rasismen?

Det vises til bruk av risikovurdering i forhold til den enkelte.

- I hvilken grad brukes opparbeidet kunnskap om kontroll treff og manglende treff i forhold til en helhetsvurdering ved utvelgelsen av kontrollobjekter?

Det er interessant at det heter at man ser på reiseruta til de enkelte som passerer tollene som et grunnlag for kontroll. Dette tilsier at man har mye kunnskap om hver enkelt reisende i forkant av at de stoppes og kontrolleres. Det er ikke så mange direkte flyvinger mellom Norge og land i Vest-Afrika. Man vil måtte reise via Amsterdam, Paris, Frankfurt, osv. Ved flyving til Norge vil det på disse flyene potensielt være reisende som enten kommer direkte fra disse byer, fra Vest-Afrika, andre steder i Afrika, Asia, det amerikanske kontinentet for å nevne noe. Tatt i betraktning at tolletaten har så mye informasjon om hver enkelt av oss som passerer, er det noe underlig at pastoren i saken fra Vårt Land hadde en opplevelse av ikke å bli trodd at han var pastor.

Til slutt spør vi om rekruttering av minoriteter til tolletaten.

- Hvilke konkrete målsettinger har man for rekruttering av minoriteter til etaten?
- Og da særlig i forhold til kontrolloppgaver?
- Hvor langt er man kommet i forhold til denne målsetting?
- Hva er det tollskolen gjør for å rekruttere?

Det vises i denne anledning til det store arbeidet Politihøgskolen gjør i forhold til rekruttering av minoriteter.

Vi ser frem til å høre fra Dem.

Med vennlig hilsen

A. O. de Leon
(daglig leder)

Anita Rathore
(org. sekr.)